



Votaziun communal da dils 27 da november 2022

Avertura Val Segnas ed Uaul Run

Project e credit



Paginas

I.	Resumaziun	3
II.	Messadi: Avertura Val Segnas ed Uaul Run	4 - 12











Uaul Run che protegia la pli gronda part da habitadis, colligaziuns da traffic e la Claustra. Valeta dallas immobilias segiradas tier l'assicuranza d'edifecis da varga 1 milliarda francs!



Transport da lenna sin la Via Run

I. Resumaziun

Motivs d'approbar il project ed il credit per l'avertura Val Segnas ed Uaul Run

-  Segirtad maximala per habitadis e colligaziuns da traffic encunter prighels dalla natira
-  Ina gronda part dall'infrastructura existenta ei integrada el project e vegn cheutras sanada resp. rinforzada
-  Gronda reducziun da cuosts da manteniment
-  Reducziun d'immissiuns da canera da helicopter a liunga vesta
-  Dislocaziun da traffic e transports ord tuts habitadis
-  Access porta gronds avantatgs per l'intervenziun encunter boas, fiug, auas grondas
-  Avantatgs era per l'agricultura (access da basa per vias da megliazziun) ed il turissem (viandonts, velos e pista da skis)
-  Ei vegn creau gronda valor economica en vischnaunca e manteniu plazzas da lavur

Las autoritads communalas proponan unanimamein d'approbar il project ed il credit.

II. Messadi: Avertura Val Segnas ed Uaul Run

Preziadas convischinas e prezias convischins

1. Situaziun da partenza

Ils onns 2009–2020 ei vegniu elavurau in extendiu project per l'avertura digl uaul da protecziun davart dil nord dalla vischnaunca da Mustér sut il tgamun digl uffeci d'uaul e prighels dalla natira dil Grischun. Quei project cul num "Avertura Val Segnas – Val Sogn Placi" ei vegnius tractaus a caschun dalla seduta dil cussegl da vischnaunca dils 16 d'october 2020 (messadi 20 2017/2020). Il cussegl da vischnaunca ha dau suatientscha alla proposta dalla suprastanza communal cun approbar il project e concediu persunter in credit da frs. 3'961'400.--.

La damonda da credit ei silsuenter vegnida suttamessa alla votaziun dil pievel dils 29 da november 2020. Cun ina cumpart da 57% han las votantas ed ils votants da Mustér refusau la damonda. Sin fundament dalla moziun inoltrada ils 11 da december 2020 suttascretta dad 11 cusseglierAs ein ils responsabels beinspert semess alla lavur per surluvrar il project entras ina nova varianta per l'avertura digl uaul da protecziun sco quei che la moziun ha pretendiu.

Suandonts motivs pretendan da buca retardar quei tema dapli che veramein necessari:

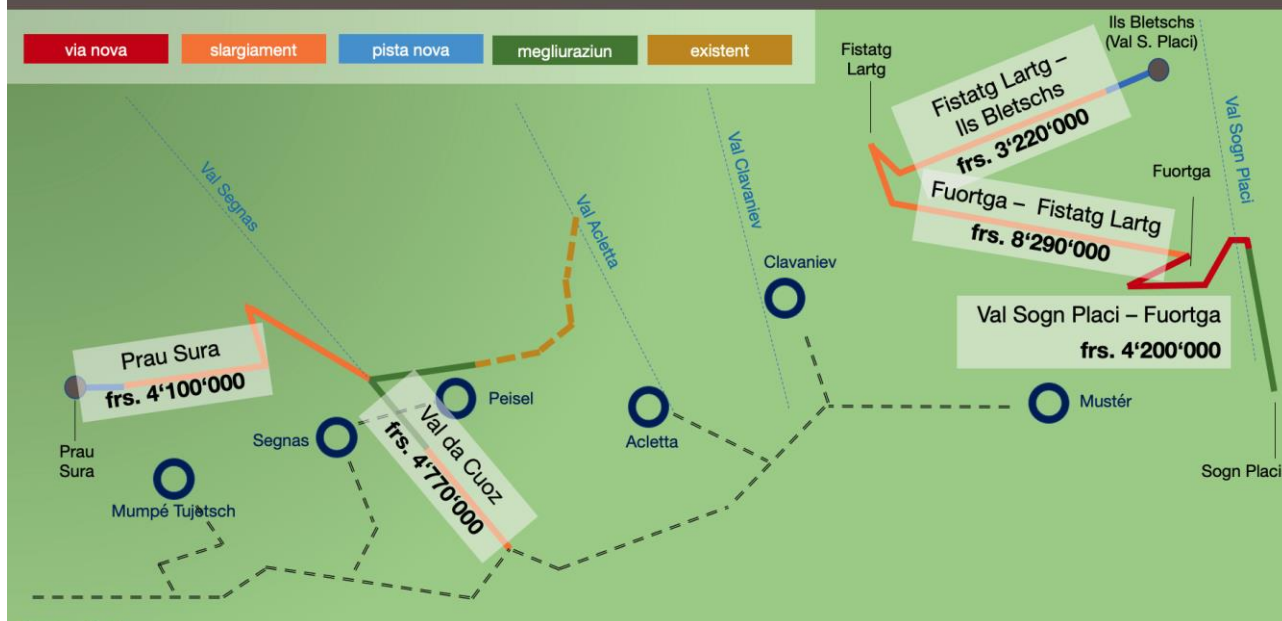
- Il tractament digl uaul da protecziun (surtut Uaul Run) ei urgents e sa buca vegnir retardaus supplementarmein.
- La via per liung dalla Val da Cuoz cun las sbuccadas viers Prau Sura resp. Plaunca Su fuorma ina stretga dependenza per la meglieraziun funsila che duei buca vegnir retardada.

2. Finamiras per l'avertura

Cun l'avertura digl uaul da protecziun dalla vart dil nord dalla vischnaunca da Mustér vegn persequitau suandonts finamiras:

- garantir la tgira digl uaul da protecziun
- possibilitar igl access per intervenziuns e manteniment en cass d'eveniments muort prighels dalla natira ni incendis d'uaul (midada da clima)
- reducir la canera da helicopter a liunga vesta
- sviar il traffic ord il vitg ed uclauns
- augmentar l'attractivitat da viver el vitg
- reducir cuosts da manteniment d'infrastructura
- scaffir valur en vischnaunca ed ella regiun e cheutras gidar da salvar plazzas da lavur.

SURVESTA PROJECT «AVERTURA FORESTALA VAL SEGNAS ED UAUŁ RUN»

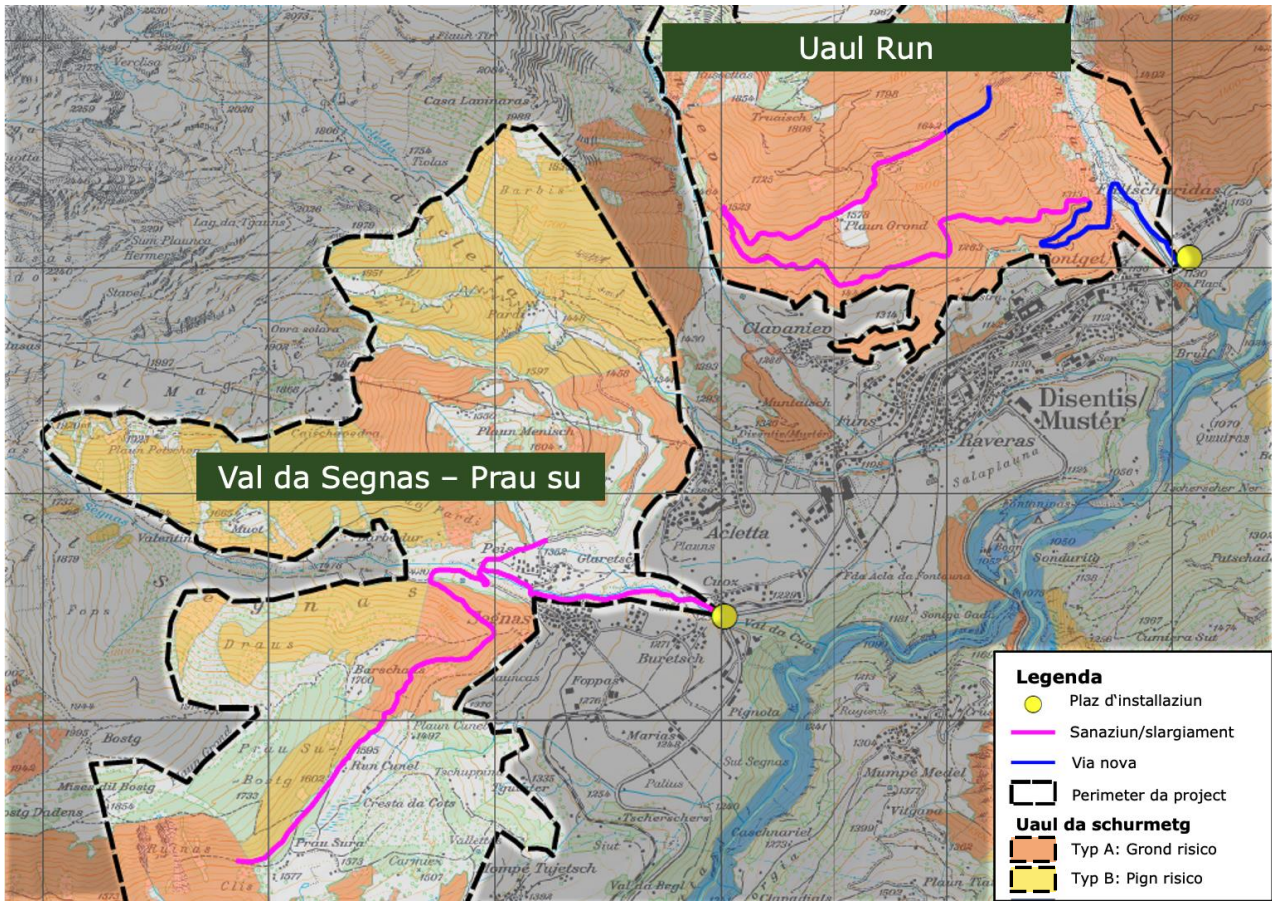


3. Project: Avertura forestala Val Segnas ed Uaul Run

Per saver perseguitar vinavon las finamiras definidas ei vegniu elaborau entras ils responsabels sut l'egida digl uffeci regional d'uaul e prighels dalla natira ina nova varianta per l'avertura. Cul project "Avertura forestala Val Segnas ed Uaul Run" han las sfidas cunzun davart las zonas per la protecziun dallas fontaunas saviu vegnir risguardadas per la pli gronda part entras evitar la traversada dalla Val Clavaniev e la Val Mala (fontaunas dalla Claustra). Aschia ei il perimeter da project vegnius repartius en duas parts:

**IGL ACCESS CUN INA VIA DA CAMIUN EN NOS PLI IMPURTONTS UAULS DA
SCHURMETG EI LA BASA PER MANTENER E PROTEGER HABITADIS E COLLIGIAZIUNS
DA TRAFFIC.**

- Uaul Run (empressa prioritad)
- Val Segnas – Prau Sura



Carta cun ils dus novs perimeters da project

Quella sligiaziun cun exclusiun dalla Val Clavaniev possibilitescha ensemen cun las vias d'uaul gia existentas igl access tier las impurtontas parts digl uaul senza periclitar las zonas sensibilas da protecziun dallas fontaunas.

Las vias novas sco era ils slargiaments succedan tenor las normas cantunalas vertentas "Waldstrasse_{STANDARD}". Divergenzas da quei standard pretendiu vegnan tenor igl uffeci cantunal d'uaul e prighels dalla natira buca subvenziunadas. La ladezia dallas vias vegn a muntar da niev a 3.3 m (actual via Run 2.0 m).

3.1 Uaul Run (emprena prioritad)

Il deficit d'ina avertura forestala adequata al temps pigl Uaul Run ei gia vegnida constatada all'entschatta dils onns 2000. El rom dil studi preliminar 2009 ei vegniu elaborau differentas variantas cun priorisar quella a partir dalla Val da Cuoz sur Plaunca su/Pardi atras la Val Clavaniev tochen Bletschs. Silsuenter ei il project seretardaus, quei denter auter muort autras prioritads politicas, la meglieraziun funsila, la definiziun da zonas per la protecziun dallas fontaunas ed il spazi dallas auas.

Il pli impurtont uaul da protecziun dalla vischnaunca da Mustér basegna urgentamein la tgira necessaria per saver garantir sia funcziun a liunga vosta. El decuors dils davos silmeins 20 onns ein sulettamein las pli urgentas mesiras vegnidas realisadas, quei denter auter cun reparar donns sfurzai entras neiv ni vent sco era entras bausscorsa. Mesiras planisadas han buca saviu vegnir realisadas.

**INA VIA DA BASA CARRABLA CUN CAMIUN FUORMA LA BASA PER LUVRAR
EFFICIENTAMEIN E CASCHUNA IN MINIMUM D'IMMISSIUNS DA CANERA E TRAFFIC.**

Cun risguard sin las finamiras definidas denter auter entras sviar il traffic grev ord ils habitadis, s'attacca la nova varianta per l'avertura digl Uaul Run sill'altezia dalla cava da glera vid la via da funs Val Sogn Placi che vegn construida cun risguardar ils interess forestals, v.d. pendenza longitudinala, fundaziun e cuvrida adequata. La via da funs Val Sogn Placi vegn realisada entras la meglieraziun funsila ed ei perquei buca ina part da quest project forestal. Part dil project forestal fa ina nova piazza da lenna el contuorn dalla sbuccada dalla Via Faltscharidas. En cuntinuaziun dil trassé dalla via da funs Val Sogn Placi cumpeglia l'avertura forestala suandontas parts:

- construcziun nova via da camiuns Val Sogn Placi – Fuortga
- slargiamet per camiuns Fuortga – Fistatg Lartg
- slargiamet per camiuns Fistatg Lartg – Bletschs (analog project 2020)
- construcziun d'ina nova via per maschinas Bletschs – Fussaus (analog project 2020)
- construcziun d'ina nova piazza da lenna Val Sogn Placi.

Ina nova piazza da lenna Val Sogn Placi era prevedida denter la via cantunala H19 e la Via Faltscharidas. Muort dubis enviers far diever da terren agricol ed il maletg dalla cuntrada all'entrada dil vitg, ha ei dau cheutier el rom dil tractament el cussegl da vischnaunca resuns critics. Per buca periclitir danovamein il project forestal ei quell'idea finalmein vegnida bessa.

Da niev preveda il project la nova piazza da lenna el liug dalla piazza da lenna existenta. La piazza da lenna duei vegnir adattada taluisa, ch'in menaschi cun luvrar si e rasenar la lenna incl. scargar e cargar la lenna entras camiuns corrispundents ei pusseviva. El center stat in menaschi efficient e segir.



Nova piazza da lenna - visualisaziun encunter sid



Nova piazza da lenna - visualisaziun encunter vest

Muort l'adattaziun dil liug per la nova piazza da lenna a cuorta vesta ein ils sclariments necessaris cun ils uffecis cantunals aunc buca terminai. En mintga cass stat il liug oriund denter la via cantunala H19 e la Via Faltscharidas buca pli en discussiun. Ina sligiazion sto vegnir anflada el liug dalla piazza da lenna existenta.

Per la realisaziun da quella part dil project d'avertura (perimeter da project Uaul Run) vegn mess en mira ina contribuziun da confederaziun e cantun da 69%.

3.2 Parallelità

Per buca retardar la meglieraziun funsila ha igl uffeci d'uaul e prighels dalla natira decidiu da principi ch'era la part d'avertura dalla Val da Cuoz duei vinavon far part dil niev project forestal. Cun risguard sin la situaziun essenzialmein pli favoreivla dils uauls dalla Val Segnas e contuorn en cumparegliazion cun quella digl Uaul Run (che resulta dil reminent d'ina megliera avertura) vegn pretendiu ina realisaziun parallela durant ils emprems tschun onns da realisaziun. Aschiprest che las sbuccadas viers Prau Sura resp. Plaunca Su ein realisadas, sto la construcziun vegnir concentrada sigl Uaul Run.

3.3 Val Segnas - Prau Sura / Plaunca Su

L'avertura forestala corrispunda al project 2020. A partir dalla piazza da lenna sper la via cantunala ella Val da Cuoz cuntinuescha il trassé per liung dalla val entochen sill'altezia da Peisel. Leu sesparta la via viers Prau Sura e Plaunca Su per cuntinuaziun dallas vias da megliaziun. La via forestala fuorma l'avertura da basa per suandontas vias da megliaziun:

en cuntinuaziun viers Prau Sura:

- Via Crap Alv (via da transport principala HG39)
- Via Valentin (via da cultivaziun B41)
- Via Run Cunel (via da transport G42)
- Via Canal Miez (via da cultivaziun B43)
- Via Prau Sura (via da cultivaziun B44)

en cuntinuaziun viers Plaunca Su:

- Via Plaunca (via da transport principala HG37)
- Via Val da Peisel (via da cultivaziun B38)
- Via Crap Gries (via da cultivaziun B55)

**LA VIA FORESTALA PER LIUNG DALLA VAL DA CUOZ GARANTESCHA ALLA
MEGLIERAZIUN FUNSILA LA COLLIGIAZIUN NECESSARIA PER SIAS VIAS.**

Sche l'avertura forestala vegn buca realisada, stuess la megliaziun funsila encurir alternativs ni realisar senza quella via per liung dalla Val da Cuoz, cuosts ch'ei buca previ el preventiv, v.d. che confederaziun, cantun e vischnaunca stuessen decider davart in credit supplementar.

Per la realisaziun da quella part dil project d'avertura (perimeter da project Val Segnas) vegn mess en mira ina contribuziun da confederaziun e cantun da 78%. La contribuziun pli aulta en cumparegliaziun cun la part Uaul Run resulta cunzun d'ina pli favoreivla relaziun da cuosts da construcziun tier uaul da protecziun che vegn contonschida.

3.4 Cuosts

Ils cuosts pigl entir project niev muntan a frs. 24'580'000.-- e secumponan da suandonts tschancuns:

	Via	Tip	Sub-venziuns	Cumpart vischnaunca
Uaul Run	Val Sogn Placi – Fuortga WALDSTRASSE _{STANDARD}	via nova	69%	frs. 4'200'000.-
	Fuortga – Fistatg Lartg WALDSTRASSE _{STANDARD}	slargiament	69%	frs. 8'290'000.-
	Fistatg Lartg - Ils Bletschs incl. pista runar lenna WALDSTRASSE _{STANDARD} / MASCHINENWEG	slargiament e pista nova	69%	frs. 3'220'000.-
Val Segnas – Prau Sura	Val da Cuo WALDSTRASSE _{STANDARD}	slargiament e via nova	78%	frs. 4'770'000.-
	Prau Sura WALDSTRASSE _{STANDARD} / MASCHINENWEG	slargiament e pista nova	78%	frs. 4'100'000.-
Total				frs. 24'580'000.-
Contribuziuns	Contribuziuns confederaziun e cantun			frs. 17'758'500.-
	Cumpart Alpinfra			*frs. 470'280.-
	Finanziaziun fondo Vivian			frs. 691'000.-
Cumpart vischnaunca				frs. 5'660'220.-

* summa per l'emprema etappa da tschun onns, dil reminent denter 20% e 30% dils cuosts restonts

En cumparegliaziun cul project oriund "Avertura Val Segnas - Val Sogn Placi" munta quei in augment da cuosts da frs. 1'698'820.--. Quei augment sedat per l'ina ord il surpli da cuosts pil tschancun da Sogn Placi sur la Fuortga entochen Fistatg Lartg e per l'otra entras la sminuaziun dallas contribuziuns da cantun e confederaziun. Quella sminuaziun seresulta dil fatg ch'entras il niev trassé planisau tras igl Uaul Run vegn contonschiu cun dapli lunghezia da via en cumparegliaziun cul project primar dil 2020 pli pauc spazi d'uaul da schurmetg. La relaziun da cuosts tier nez ei pli disavantagiusa.

3.5 Finanziaziun

La finanziaziun succeda en emprema lingia entras contribuziuns da confederaziun e cantun, denton era entras ina considerabla contribuziun dall'organisaziun Alpinfra. Quella ha mess en mira da surpender denter 20 e 30% dils cuosts restonts. Ei sa vegnir garantiu quei susteniment supplementar mintgamai per etappas da tschun onns. Plinavon sa vegnir impundiu la summa da frs. 691'000.-- ord il fondo Vivian. Tal fondo fuva vegnius creaus a caschun digl orcan Vivian per saver puspei nezegiar in di quels daners per investziuns egl uaul. Per la vischnaunca da Mustér resta ina summa da frs. 5'660'220.--.

3.6 Cuosts annuals futurs per la tgira digl uaul da protecziun

Tier ils cuosts annuals vegn quintau cun cuosts d'investiziun en media da frs. 190'000.-- per onn. Persuenter sesminueschan ils cuosts pil manteniment e per la tgira d'uaul e raccolta da lenna considerablamein tenor plan da menaschi.

ENTRAS L'INVESTIZIUN ANNUALA DA FRs. 190'000.-- SA A LIUNGA VESTA VEGNIR QUINTAU CUN IN RESPARGN DA FRs. 6'000.-- PER ONN.

CUOSTS ANNUALS		
	frs.	frs.
Cuosts da manteniment (negin augment da valeta)	102'000.-	16'000.-
Cuosts annuals d'investiziun		190'000.-
Cuosts annuals tgira d'uaul raccolta da lenna tenor plan da menaschi	341'000.-	231'000.-
TOTAL CUOSTS ANNUALS	443'000.-	437'000.-

Senza avertura

Project avertura Val da Segnas – Uaul Run

frs. - 6'000.- per onn

4. Ponderaziuns finalas

En consequenza dil resultat dalla votaziun dil pievel dil november 2020 e sin incarica dalla moziun dil cussegl communal dil december 2020 ein tuttas ponderaziuns e pusseivladads per ina nova avertura dalla Val Segnas e digl Uaul Run vegnidas fatgas. Tuts sclariments necessaris schaian avon maun. Ils resultats demuossan ch'ils avis avon la votaziun dil november 2020 vegnan cumprovai, v.d. ch'ils cuosts da construcziun ein pli aults e las contribuziuns pli bassas.

Sper l'avertura d'eminenta impurtonza pigl Uaul Run ei buca vegniu munchentau dad era risguardar las finamiras dalla meglieraziun funsila. Igl ei stau pusseivel d'anflar ina sliaziun che possibilitescha da cuntinuar senza interrupziun era cun l'avertura funsila senza stuer dumandar confederaziun, cantun e pievel per in credit supplementar.

Las finamiras definidas pil project 2020 ein vegnidas surpridas e persecitadas consequentamein, denter auter;

- ils habitadis vegnan vinavon schanegiai dil traffic grev,
- las zonas per la protecziun dallas fontaunas vegnan untgidas,
- plazzas da lenna fuorman il punct da partenza per l'avertura,
- la colligiaziun cun l'avertura surordinada (40 t) vegn garantida.

**L'AVERTURA DIGL UAUL RUN SCO PLI IMPURTONT UAUL DA PROTECZIUN DA NOSSA
VISCHNAUNCA EI CENTRALA E PRIORITARA.**

Dapi ils emprems sclariments per ina migliur all'entschatta dils onns 2000 ein varga 20 onns spirai. Sulettamein las pli urgentas mesiras ein en mira ad ina megliera avertura vegnidas realisadas. Pli ditg sa ord pugn da vesta selviculturala buca vegnir spitgau. Ina sligiazion sto vegnir anflada per saver realisar ina tgira pli che necessaria dils uauls da schurmetg ed aschia garantir la funcziun a liunga vesta. Senza ina remedura dall'avertura sto la cultivaziun vegnir adattada, quei en emprema lingia buca cun saver duvrrar agens mieds da cultivaziun sco sugas convenziunalas ni moviblas, mobein cun agid da mieds jasters denter auter helicopters. Alternativas dat ei neginas.

5. Proposta

Considerond ils fatgs suramenziunai propona il cussegl da vischnaunca unanimamein:

- da conceder in credit net da frs. 5'660'220.-- per realisar il project "Avertura Val Segnas ed Uaul Run" (cun resalva dall'approbaziun e creditaziun dil project entras las instanzas cantunales e la clausula concernent il stan dils prezis tenor art. 6 dall'ordinaziun cantunala da finanzas per las vischnauncas).

En num dil cussegl da vischnaunca

Il president:	L'actuara:
	
Adrian Deflorin	Ursina Murer-Fatzer

Disentis/Mustér, ils 12 d'october 2022